

Nr 82

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den framtida verksamheten vid Törefors aktiebolag med flera statliga företag jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 83 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 12 mars 1965, föreslagit riksdagen att *dels* godkänna de riktlinjer beträffande en ekonomisk rekonstruktion av Törefors aktiebolag m. m. som förordats i statsrådsprotokollet; *dels* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa a) till Lån till Törefors aktiebolag under Fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 4 000 000 kr.; b) till avskrivning av nya kapitalinvesteringar till Lån till Törefors aktiebolag under Fonden för låneunderstöd ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.; c) till Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster ett anslag av 862 000 kr.; *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att, om Kungl. Maj:t finner det lämpligt, besluta om ekonomiskt samgående mellan Kvarntorps skifferoljeaktiebolag, Laxå bruks aktiebolag och Törefors aktiebolag i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet förordats.

I propositionen föreslås en ekonomisk rekonstruktion av Törefors aktiebolag samtidigt som bolagets produktion av mineralullprodukter förutsätts bli utökad och ytterligare samordnad med den som bedrivs av Laxå bruks aktiebolag. Rekonstruktionen förslås ske bl. a. genom att 2 milj. kr. efterges av det lån som Töreforsbolaget erhöll år 1961. För erforderliga investeringar i bolaget föreslås vidare ett investeringsanslag av 4 milj. kr.

Efter en redogörelse för verksamheten i Svenska skifferoljeaktiebolaget föreslås att den återstående pyrolysverksamheten i Kvarntorp läggs ned i ett sammanhang i samband med att annan industriell verksamhet sätts igång. Bolagets projekteringsverksamhet siktar till en tillverkning av byggnadsmateriel, huvudsakligen baserad på egna mineraltillgångar såsom råvara.

Beträffande den närmare innebörden av Kungl. Maj:ts förslag får utskottet hänvisa till det följande och i övrigt till statsrådsprotokollet.

I anledning av propositionen har väckts två likalydande motioner, den ena inom första kammaren av herr *Skårman m. fl.* (I: 701) och den andra

inom andra kammaren av herr *Nordgren m. fl.* (II: 827), i vilka yrkats att riksdagen måtte 1. avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 83; 2. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av och redovisning inför riksdagen av a) sysselsättningssituationen i Töre kommun mot bakgrund av arbetsmarknadsläget i Norrbotten, b) förutsättningarna för att lokalisera lönsam enskild industri till Töre kommun, c) Töreforsbolagets finansiella ställning och framtidsutsikter såsom självständig och lönsam produktionsenhet, d) möjligheterna av branschsamarbete och strukturrationalisering med garantier för sysselsättningen vid Töreforsbolaget; 3. besluta att uppdraga åt företagareföreningen i Norrbottens län att i samråd med representerer för det enskilda näringslivet stimulera lokalisering av enskilda företag med goda lönsamhetsförutsättningar till Töre kommun; 4. anvisa ett investeringsanslag av 3,7 miljoner kronor under Fonden för låneunderstöd att användas i under punkten nr 3 angivet syfte; 5. anvisa ett investeringsanslag om 300 000 kronor som lån — tills vidare amorterings- och räntefritt — till Törefors aktiebolag under Fonden för låneunderstöd för täckande av den för 1965 beräknade förlusten; 6. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala a) att avvecklingen av den industriella verksamheten vid Kvarntorps skifferoljeaktiebolag skall fortsättas så att det vid 1961 års riksdag fattade principbeslutet om avveckling snarast fullföljes, b) att, därest annan industriell verksamhet finnes önskvärd i samband med avvecklingen, denna företages av särskilt för ändamålet bildat driftbolag med särskild styrelse samt c) att förslag med redovisning av motiv, förutsättningar och behov i samband härmed förelägges riksdagen.

Beträffande motiveringen för motionsyrkandena får utskottet hänvisa till motionen II: 827.

Utskottet. Förevarande proposition avser i första hand åtgärder för en ekonomisk rekonstruktion av Törefors aktiebolag. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle detta ske genom att 2 milj. kr. av ett lån som bolaget erhöll 1961 efterges. Härigenom skulle undanröjas en eljest förefintlig risk att bolaget tvingas träda i likvidation till följd av aktiebolagslagens bestämmelser. För att finansiera nya investeringar och ge bolaget tillgång till erforderligt rörelsekapital föreslås vidare att bolaget av staten erhåller ett tills vidare ränte- och amorteringsfritt lån på 4 milj. kr., vilket belopp skulle anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. I anslutning härtill föreslås Kungl. Maj:t erhålla riksdagens bemyndigande att, om så befinns lämpligt, som en temporär åtgärd knyta samman Töreforsbolaget med Laxå bruks aktiebolag.

Såsom av propositionen framgår var frågan om finansiellt stöd till Töreforsbolaget föremål för beslut av 1961 års riksdag. De då aktuella åtgärderna, vilka bl. a. innefattade ett statligt lån på 3,5 milj. kr. till investeringar för produktion av mineralullprodukter, betingades väsentligen av sysselsättningspolitiska skäl. Härvid utgick man ifrån att nämnda tillverkning efter

en kortare försöksperiod skulle visa sig bärkraftig. Detta har emellertid ej blivit fallet. Dels har längre tid än som beräknats blivit erforderlig för att få godtagbar kvalitet på bolagets huvudprodukter och dels har bolaget haft avsättningssvårigheter. Läget har nu enligt statsrådsprotokollet utvecklats därhän att bolaget står inför likvidationsshot.

Under sådana förhållanden har fråga uppkommit huruvida inte driften vid Töreforsbolaget borde läggas ned. Departementschefen har vid sin bedömning av detta spörsmål ansett att en nedläggning inte innefattar en godtagbar utväg — lika litet som år 1961. Arbetslösheten inom Töre kommun, där bolaget är den enda större industrin, är alltjämt synnerligen besvärande, och ett bortfall av arbetstillfällen skulle hårt drabba såväl kommunen som de anställda.

Utskottet har efter en ingående prövning av den föreliggande frågan funnit sig kunna ansluta sig till departementschefens uppfattning att det i nuvarande läge inte gärna bör komma i fråga att lägga ned driften vid Töreforsbolaget. De nu aktuella åtgärderna bör därför i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag inriktas på att ge bolaget en konkurrenskraftig produktion och sänka dess ekonomi.

Mot bakgrunden av det anförda har utskottet ansett sig kunna biträda Kungl. Maj:ts förevarande förslag angående riktlinjer för en ekonomisk rekonstruktion av Töreforsbolaget. I enlighet härmed tillstyrker utskottet att på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår under Fonden för låneunderstöd anvisas dels ett investeringsanslag av 4 milj. kr. till lån till Törefors aktiebolag och dels, med hänsyn till att lånebeloppet i statsbokföringen förutsatts vara indirekt avskrivet, ett avskrivningsanslag på samma belopp. Likaledes tillstyrker utskottet att, för möjliggörande av att aktierna i Töreforsbolaget övertas av Laxåbolaget, ett belopp av 862 000 kr., motsvarande det bokförda värdet av Töreforsbolagets aktier, avsätts till Fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Utskottets i det föregående redovisade ståndpunktstagande innebär att utskottet inte funnit skäl biträda det i motionerna I: 701 och II: 827 framställda yrkandet om avslag på den föreliggande propositionen, såvitt den avser produktionsförhållandena vid Töreforsbolaget. I de nämnda motionerna har emellertid föreslagits en undersökning av möjligheterna till en produktionsamordning mellan bolaget och andra företag inom branschen. Utskottet vill i anledning härav uttala att utskottet förutsätter, att därest det för verksamheten i Törefors skulle visa sig ändamålsenligt att samarbete sker med andra i branschen verksamma företag, en prövning av de möjligheter som härutinnan kan erbjudas sker genom Kungl. Maj:ts försorg.

I förevarande proposition behandlas vidare frågan om den framtida verksamheten vid Svenska skifferoljeaktiebolaget. Sedan den förutvarande verksamheten i Kvarntorp avvecklats i anslutning till 1961 års riksdags beslut förutsätts bolaget skola huvudsakligen framställa byggnadsmateriel. Om det

skulle befinnas lämpligt skulle Laxå- och Töreforsbolagen sammanföras med Kvarntorpsbolaget genom att Aktiebolaget Statens skogsindustriers intresse i Laxåbolaget avvecklas och aktierna i detta bolag jämte det lån ASSI erhållit av staten för förvärv av dessa aktier förs över till Kvarntorpsbolaget. Kungl. Maj:t begär bemyndigande att, om Kungl. Maj:t finner det lämpligt, besluta om ekonomiskt samgående mellan bolagen i enlighet med det anförda.

Utskottet har inte funnit anledning framställa någon erinran mot Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Härav följer att utskottet avstyrker det i motionerna I: 701 och II: 827 framställda avslagsyrkandet beträffande propositionen även såvitt den avser verksamheten vid Kvarntorpsbolaget.

Under återopandande av det anförda hemställer utskottet,

1. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 701 och II: 827, såvitt nu är i fråga, godkänna de riktlinjer beträffande en ekonomisk rekonstruktion av Törefors aktiebolag m. m. som i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 12 mars 1965 förordats;

2. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 701 och II: 827, såvitt nu är i fråga, på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa

a) på kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd till *Lån till Törefors aktiebolag* ett investeringsanslag av 4 000 000 kr.;

b) på driftbudgeten under avskrivning av nya kapitalinvesteringar till *Lån till Törefors aktiebolag* ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.;

c) på driftbudgeten till *Avskrivning av oregrerade kapitalmedelsförluster* ett anslag av 862 000 kr.;

3. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 701 och II: 827, såvitt nu är i fråga, bemyndiga Kungl. Maj:t att, om Kungl. Maj:t finner det lämpligt, besluta om ekonomiskt samgående mellan Kvarntorps skifferoljeaktiebolag, Laxå bruks aktiebolag och Törefors aktiebolag i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förordats i statsrådsprotokollet.

Stockholm den 29 april 1965

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Rikard Svensson, Söderberg, Per Jacobsson, Mårtensson, Herbert Larsson, Hjorth, Åkerlund, Wååg, Nils-Eric Gustafsson, Harry Carlsson, Strandberg och Johan Olsson; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Ståhl, Blidfors, Eliasson i Sundborn, Almgren, Larsson i Hedenäset, Turesson, Nihlfors, fröken Olsson, herrar Lassinantti, Nelander, Eskel, Blomkvist, Jönsson i Arlov och Nilsson i Kristianstad.

Reservation

av herrar Åkerlund, Strandberg, Bohman, Ståhl, Turesson och Nihlfors, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 4, som börjar med »Utskottet har» och slutar med »vid Kvarntorpsbolaget», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet konstaterar i likhet med departementschefen att en snabb och total avveckling av pyrolysverksamheten vid Kvarntorpsbolaget från kostnadssynpunkt är fördelaktigast. Denna bör därför avvecklas i ett sammanhang. Utskottet finner dock till skillnad mot departementschefen att denna avveckling kan företagas relativt omgående utan omfattande åtgärder av sysselsättningspolitisk art. Arbetsmarknadssituationen torde inom bekvämt och normalt reseavstånd från Kvarntorpsverkets förläggningssort vara tillräckligt god. Utskottet delar således den i motionerna I: 701 och II: 827 framförda uppfattningen att avvecklingen av den industriella verksamheten vid Kvarntorps skifferoljeaktiebolag snarast bör fullföljas.

Utskottet anser vidare att, därest den av departementschefen omförmälda produktionen av kalksandsten, fasadtegel, klinker, lättgrus och gipsskivor, är motiverad av sysselsättningspolitiska skäl, denna bör ske i regi av ett särskilt driftbolag med särskild styrelse, helt skilt från det existerande Kvarntorpsbolaget. Det torde i dylikt fall ankomma på Kungl. Maj:t att förelägga riksdagen särskilt förslag härom.»

dels ock att utskottets hemställan under 3. bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 701 och II: 827, såvitt nu är i fråga, samt med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om bemyndigande att besluta om ekonomiskt samgående mellan Kvarntorps skifferoljeaktiebolag m. fl. bolag, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till riksdagen om bildande av ett särskilt driftbolag för den av utskottet omförmälda produktionen av byggnadsmateriel, därest sådan produktion av sysselsättningspolitiska skäl anses motiverad.»